

Pápež proti revolúcii – bl. Pius IX.

Stanislav Trebatický

29. mája 2020 ✝ Cirkev ✝ Pápežstvo

Od 18. storočia musela Cirkev bojovať so stupňujúcim sa tlakom revolúcie. Po ideologickej „prípravnej delostrelbe“ osvietencom, encyklopedistov a slobodomurárov, prešla revolúcia v roku 1789 do otvoreného boja na území Francúzska. Inštitúcia pápežstva, srdce Cirkvi, sa okamžite stala predmetom systematických pokusov revolučných predstaviteľov o jej likvidáciu. Ako prvý zakúsil tento útok pápež Pius VI. V roku 1798 obsadili revolučné vojská Pápežský štát, pápeža zajali a na jar 1799 ho uväznili v meste Valence, kde aj zomrel.

Nasledujúci pápež, Pius VII. bol revolúciou, v jej podobe republikánskej aj napoleonsko-cisárskej, šikanovaný, terorizovaný a nakoniec uväznený a prevezený do Francúzska. Nepodrobil sa však Napoleonovmu diktátu a nakoniec Napoleona aj revolúciu prežil.

Po krátkom období návratu k predrevolučným pomerom, po roku 1815, revolúcia čoskoro prešla opäť do útoku. Bolo len otázkou času, kedy sa jej podarí zlomiť odpor krehkého Pápežského štátu, ktorý svojou povahou, pevne ukotvenou v stredovekých pravidlách politickej hry, nemohol odolať tlaku masovej spoločnosti a jej vojenských a revolučných konfliktov.

Rad pápežov nasledujúcich po Piovi VII. (Lev XII., Pius VIII., Gregor XVI.) sa snažil zúfalým spôsobom zastaviť revolúciu tak v duchovnej, ako aj vo vojenskej rovine. Nakoniec však bolo Prozreteľnosťou určené, že Pápežský štát revolúcii podľahne. Stalo sa tak počas vlády Pia IX., pápeža, ktorý sa stal posledným svetským vládcom Pápežského štátu, trvajúceho od dôb Karola Veľkého.

Pius IX. a kráľ Ferdinand II. Neapolský, zdroj: commons.wikimedia.org

Vojenský boj s revolúciou

Keď Pius IX. (vl. menom Giovanni Mastai Ferretti) nastupoval 16. júna 1846 do úradu pápeža, bola Európa sudom s pušným prachom, na ktorom tancovali nič netušiace staré režimy tanec na rozlúčku. Revolučné podzemie už malo naplánovanú prvú celoeurópsku „farebnú“ revolúciu, ktorá vypukla v roku 1848. Tá, kombinujúc zmes nacionalizmu a liberalizmu, rozvrátila Európu tak, že sa už nikto ani neodvažoval pomyslieť na obnovenie starých režimov. Len jediný relikv stredoveku zavadzal uprostred Talianska, iritoval všetkých revolucionárov sveta, a na jeho čele stál pápež, ktorého považovali za hlavného nepriateľa

revolúcie.

Počiatočný náhľad na nového pápeža zo strany liberálov bol však veľmi optimistický. O jeho zvolenie sa zaslúžila frakcia kardinálov, ktorí sympatizovali s liberalizmom a hlavne s talianskym nacionalizmom, ktorý chcel zjednotiť celé Taliansko do národného štátu. Nového pápeža velebila liberálna tlač, očakávala od neho hlboké reformy a potešila ju aj jeho nástupná amnestia pre politických väzňov a zrušenie cenzúry. Keď však vypukla v roku 1848 revolúcia v Taliansku a aj v pápežskom štáte, pričom revolučná luza zavraždila jeho ministerského predsedu Rossiho priamo pred vchodom do budovy vlády a ohrozovala aj život samotného pápeža, musel Pius IX. narychlo utiecť do Gaety, aby si zachránil život. To radikálne a definitívne zmenilo jeho pohľad na pokrok a revolúciu.

Späť do Ríma, kde medzitým revolučné elity vyhlásili Rímsku republiku, sa vrátil až v roku 1849 s pomocou francúzskej armády. Tým si vyslúžil trvalú nenávisť revolučných a liberálnych nacionalistov. Ich snaha zjednotiť Taliansko sa rokmi stupňovala a postupne sa ju podarilo naplňať. Prvá fáza povstaní, revolúcií a lokálnych vojenských konfliktov bola ukončená v roku 1860, keď pod vládou sardínskej dynastie a za pomoci revolučného vojska Giuseppe Garibaldiho vzniklo zjednotené Talianske kráľovstvo, ktoré zahŕňalo väčšinu Apeninského polostrova, okrem Benátska a Pápežského štátu. Bolo len otázkou času a zmien v rozložení síl európskych mocností, kedy sa revolučné a liberálne sily definitívne zmocnia Ríma.

V auguste 1862 sa Garibaldi so skupinou dobrovoľníkov vydal pochodovať na Rím (podobne ako neskôr Mussolini). Doba však ešte nepriala revolučnej bodke za zjednotením, pretože Francúzsko Napoleona III. malo umiestnené svoje vojská priamo v Ríme a považovalo sa za protektora Pápežského štátu. Francúzsko vtedy predstavovalo štát s najväčším počtom katolíkov v Európe, a preto sa cisár obával, že prípadný pád Ríma pohorší jeho poddaných. Vláda Talianskeho kráľovstva pod diplomatickým tlakom Francúzska nakoniec, aj keď s nechuťou, povolala na Garibaldiho vojsko. To revolučné gardy rozprášilo v bitke pri Aspromonte.

Čoskoro však (1866) došlo k odchodu francúzskych vojsk z pápežského štátu a revolúcia sa posunula zase o krok vpred. Kľúčovou pre zánik Pápežského štátu sa stala francúzsko-pruská vojna, v ktorej bolo cisárske Francúzsko porazené, vznikla republika a Rím stratil vojenskú podporu. Víťazné protestantské Prusko pod Bismarckovým vedením privítalo zničenie Pápežského štátu s radosťou a neskôr, už ako zjednotené Nemecké cisárstvo, začalo aj vnútroštátny boj proti katolíkom, tzv. Kulturkampf.

Po zúfalom odpore katolíckych dobrovoľníkov z celého sveta, ktorí však nemali šancu odolať presile talianskej armády, vstúpili jej jednotky 20. septembra 1870 do Ríma a viac ako tisícročná existencia Pápežského štátu bola ukončená.

Vojenský boj s revolúciou pápež Pius IX. prehral. Na protest proti nelegitímnosti talianskeho zjednotenia sa vyhlásil za „vatikánskeho väzňa“ a odmietol opustiť pápežský palác až do smrti. Talianska vláda a nová vládnuca dynastia sa vyznačovali silnou protikatolíckou nenávisťou a mnohí z ministrov mali za sebou slobodomurársku minulosť a aj budúcnosť. Bol vytvorený celkom sekulárny režim, v ktorom boli štátom podporované proticirkevné tendencie a výchova občanov bola pevne v rukách liberálnych a osvietenecých elít.

Šľachta zaniknutého Pápežského štátu odmietla spolupracovať s mocou, ktorú považovala za uzurpátorskú a zostala verná pápežovi a Cirkvi. Dlhé desaťročia odmietala ponuky na výhodné diplomatické a politické posty. Odmenou za túto vernosť však bola nakoniec zvláštna forma vďačnosti po II. vatikánskom koncile – šľachta bola odsunutá nabok ako nepotrebná alebo dokonca kompromitujúca pre Cirkev.

Revolúcia v Taliansku, zdroj: commons.wikimedia.org

Duchovný boj s revolúciou

Po návrate do Ríma v roku 1849 bol Pius IX. hlboko presvedčený o zhubnosti revolučných a liberálnych ideí, ktorú zažil na vlastnej koži. Vidiac ako sa rúca jeho štát v rovine viditeľnej a svetskej, rozhodol sa, že o to intenzívnejšie bude bojovať proti revolúcii v rovine duchovnej. Všetky jeho kroky potom vzbudzovali u liberálov a revolucionárov ešte väčšiu nenávisť a Pius IX. sa pre pokrokovcov stal symbolom toho najčiernejšieho tmárstva.

Aj vo vnútri samotnej Cirkvi nemal Pius IX. absolútnu podporu. On sám bol zvolený liberálnymi kardinálmi a celkovo vtedy bola už Cirkev značne infiltrovaná rozkladnými živlami. Každý vieroučný a dogmatický krok pápeža ich iritoval a vyvíjali intenzívnu podzemnú činnosť, ktorá konzervovanie cirkevného učenia systematicky torpédovala. Počas pápežovho pontifikátu, ktorý patrí k najdlhším v dejinách Cirkvi, to boli predovšetkým tri kroky Pia IX., ktoré pobúrili liberálny klérus a samozrejme aj zvyšok sveta.

Prvým aktom vyvolávajúcim revolučný posmech, besnenie a odsudzovanie, bolo vyhlásenie dogmy o Nepoškvrnenom počatí Panny Márie v roku 1854. Útočilo sa na rôznych frontoch. Sekulárni liberáli zosmiešňovali samotnú tému i dogmatickú formu a celú problematiku považovali za prežitok stredovekého tmárstva. Taktiež protestantská strana nešetřila posmeškami a odsúdením. Konzervatívni protestanti opakovali obvinenia z katolíckeho modlárstva a údajného nerešpektovania Svätého Písma a liberálni zase zosmiešňovali zastaraný postoj k viere a dogmu ako formu evanjelizácie. Obzvlášť kuriózna bola reakcia východného pravoslávia. To až do vyhlásenia dogmy katolíckmi v podstate nemalo proti tomuto pojatiu Panny Márie nejaké väčšie a oficiálne námietky. Akonáhle však bolo uzákonené, tak sa postavilo proti.

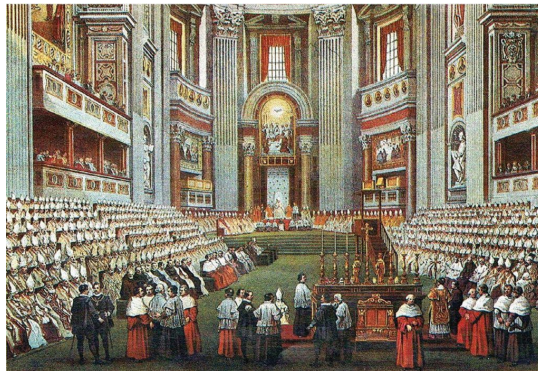
Druhý pápežov krok rozzúrnil liberálov do nepričetnosti. V roku 1864 vydal encykliku *Quanta cura*, ktorá odsúdila „základné mylné nauky našich čias“ a odmietla liberalizmus a modernizmus, odluku Cirkvi od štátu, ako aj rovnosť náboženských vyznaní a ďalšie bludné revolučné nauky a postoje. Jej dodatkom bol slávny Syllabus omylov, zoznam heretických výrokov, ktoré odporujú učeniu Cirkvi na poli svetskom aj náboženskom. Obzvlášť bludy z politickej a štátnej oblasti vyvolali liberálny hnev. Britský politik Gladstone protestoval a označil každého katolíka za potencionálneho zradcu štátu a národa: „...nikto sa nemôže stať katolíkom bez toho, aby sa nevzdal morálnej a duševnej slobody, ako aj občianskej oddanosti

a milosrdenstva voči inovercom“.

Francúzska vláda sa pokúsila štátnym zásahom zabrániť šíreniu encykliky, prenasledovala kňazov, ktorí sa opovážili referovať o encyklike z kazateľne, avšak odsudzujúce stanoviská liberálnych novín, ktoré referovali o encyklike, nikto nehatal.

Zo všetkých kútov sveta sa ozývali liberálne náreky o tyranovi, ktorý nenávidí vedu, pokrok ľudstva a stelesňuje všetko, proti čomu má lepšia časť ľudstva bojovať. Aj medzi liberálnymi katolíkmi vyvolal Sylabus značnú nevôľu.

Tento dokument je však nesmierne dôležitý. Práve dnes ho dokážu oceniť katolíci verní tradícii, keď v chaose dnešnej cirkevnej praxe potrebujú maják osvetľujúci im modernistické hmlu po II. vatikánskom koncile. Vďaka nemu majú šancu objektívne posúdiť, ktoré modernistické názory, dnes bežne v Cirkvi hlásané, boli blahoslaveným pápežom explicitne odsúdené ako bludy. Tento dar Pia IX. sa nedá preto ani dostatočne doceniť. Je to silná duchovná podpora v boji proti revolúcii.

I. vatikánsky koncil 1870, zdroj: commons.wikimedia.org

Nenávisť revolucionárov dosiahla vrchol, keď pápež zvolal v roku 1869 koncil, ktorý mal riešiť aktuálnu krízu vo svete aj v Cirkvi. Jeho priebeh bol síce narušený a ukončený pádom Pápežského štátu, a tak nemohol realizovať všetky svoje plány, ale aj tak prijal dogmu o pápežskej neomylnosti, ktorá nesmierne pohoršila vtedajší svet. Liberáli, protestanti aj pravoslávni vypísali tony atramentu na potupenie pápežstva a katolíckej Cirkvi. Dogmu interpretovali úplne mylne ako pápežovu neomylnosť vo všetkých veciach, napriek tomu, že doktrína hlásala jeho neomylnosť len vo veciach viery a morálky.

Aj mnohí katolíci si zle interpretovali túto dogmu. Z konzervatívnej strany sa vyskytli prehnané prejavy oddanosti, ktoré boli ochotné akceptovať čokoľvek, čo pápež povie, ako neomylné. Tento chybný trend môžeme pozorovať dodnes a snúbi sa v ňom dobová oddanosť k tzv. „vatikánskemu väzňovi“ s určitým kultom pápeža, ktorý v ňom nevidí len „námestníka Kristovho“, ale chce mať z každého pápeža akéhosi charizmatického guru, miláčika davu. Aká je hodnota tejto davovej obľúbenosti zistil aj Pius IX. v roku 1848.

Cirkev múdro vysvetlila, že pápež je neomylný vo veciach viery a morálky pod dvoma podmienkami: pokiaľ hovorí ex cathedra a zároveň nie v rozpore s cirkevnou tradíciou. To sú zásadné limity pápežskej neomylnosti.

Z liberálnych cirkevných kruhov sa ozývali hlasy pohoršenia a známy chorvátsky kardinál Strossmayer ostro protestoval proti novej dogme a dojímal sa nad pohoršením protestantov. Liberálni katolíci prorokovali, že prijatie tejto dogmy vytvorí ešte hlbšiu priepasť medzi svetom a katolíckou Cirkvou.

Zvyšok sveta reagoval s takou zmesou pohrdania a nenávisťi, že útoky na zaostalosť a tuposť katolíkov plnili stránky novín celé roky.

Od Cirkvi sa na protest proti novej dogme odtrhla tzv. Starokatolícka cirkev, sekta založená bývalým katolíckym kňazom Ignáčom Dollingerom. Chvíľu sa vyhrievala na výslň liberálnej podpory, aby neskôr zahučala do priepasti zabudnutia a smiešnosti.

Zúrenie a nenávisť revolučných síl však s Píom IX. nepohlo. Celá jeho životná skúsenosť s liberalizmom a modernizmom ho naučila nespoliehať sa na to, čo hovorí svet, ale utiekať sa vo všetkom k Bohu a plniť Jeho vôľu. V tom môže byť pre nás blahoslavený pápež skutočne vzorom. Ukázal nám, že s revolúciou sa nevyjednáva, ale bojuje. A aj keď v rovine viditeľnej a štátnej svoj boj s revolúciou prehral, tak v rovine duchovnej stojí ako večný víťaz, ktorého pokyny sú dodnes pre katolíkov mierkou pravovernosti a čistoty učenia.

Keď v roku 1878 umieral, tak svet bol taký odlišný od sveta, do ktorého sa v roku 1792 narodil, že môžeme skutočne hovoriť o priepasti, ktorou pravidelne strašia liberálni katolíci. Avšak nad touto priepasťou sa vznáša iný svet, večný, nemenný a stály, ktorého je teraz Pius IX. občanom. V tomto svete niet revolúcií a tá jediná, ktorá tam prebehla, bola raz a navždy porazená veliteľom najkrajšej armády aká kedy existovala – archanjelom Michaelom.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/papez-proti-revolucii-bl-pius-ix/>